

Garbiñe Ubeda ◊ Kazetaria eta idazlea

‘Heldu den iragana’ nobela proiektuari esker, Ondarroako Udalak eta Elkar argitaletxeak antolatutako Agustín Zubikarai beka irabazi berri du Ubedak

«Beldurra ezinbestekoa da lan on bat egiteko»

Julen Telleria Tolosa

Tolosarra izan arren, egun Hendaiian bizi da Garbiñe Ubeda (Tolosa, 1967) kazetaria. Aurten, ordea, kazetari lanak idazle lanarekin tartekatatu beharko ditu. Agustín Zubikarai beka irabazi ostean, urtebete eskas du *Heldu den iragana* proiektua nobela bihurtzeko. Oso gustura onartu du erronka, «lana bukatzeko data zehatz bat jartzeari dirua bezain garrantzitsua» baita bere esanetan. Larunbat goiza aprobetxatuta, Tolosara etorri da Ubeda, familiakoei ohiko bisita egitera. Fronton kafetegian, haurtzaroko oroitzapen ederrak ekartzen dizkion toki kuttunean erantzun ditu kazetariaren galderak.

Lehiaketara aurkeztutako hamazazpi lanetatik zurea aukeratu dute. Esperal zenuen?

Egia esanda ez. Senarrak aholkatuta aurkeztu nintzen, ez baitut gehiegi sinesten txapelketetan eta halakoetan. Baina tira, lehendik ere banuen proiektu honi heltzeko asmoa, eta gainera zertxobait idatzia ere baneukan. Horregatik eman nuen izena. Hala ere, niretzat berri onak zeuzkatela esanez deitu zidatenean, erabat ahaztuta nengoen aurkeztu nintzenik ere. Batere espero ez nuelako izan da sekulako sorpresa, baina ikaragarri poztu naiz.

Gustura, beraz, jasotako sariarekin eta jarritako baldintzekin?

Honelako lehiaketa bat irabazitz gero, dirua jasotzeaz gain lana bukatzeko epe bat jarri izan da. Horixe da lehiaketek duten onena. Lana bukatzeko data zehatz bat jartzeari dirua bezain garrantzitsua da. Epe hori jarri izan ez balidate, egunerokotasunak jan egingo ninduen. Nobela bat idaztea gauza latza da, lan handia suposatzen baitu, eta familia, lana eta beste mila bizio daukazunean gogoia edukita ere ezin diozu behar bezala heldu. Orain, ordea, epe jakin bat jarrita sekulako

erronka bilakatzen da, eta horixe eskertzen diot gehien lehiaketari.

Lanaren kalitate linguistikoa eta zure estiloa goraiatu ditu epaimahaiak. Zein ote da ba zure estiloa?

Ofizios kazetaria naizenez, horretan landu eta zaildu dut nire estiloa. Hala ere, nik egiten dudana kazetaritza oso muga lausotan dabil. Ez da eguneroko kazetaritza, baina ezta literatura ere. Tartean dagoen zerbait da. Egunkarietan eta zutabeak idazten ditudanean, normalki ipuin joera izaten dute, eta askotan fikzioa ere izaten dira, nahiz eta errealtateaz mintzo naizen. Muga lauso horretan legoke, beraz, nire estiloa.

Zer suposatzen du zuretzat sari hau irabazteak?

Literatur munduaren atek pare pare zabaldu dizkit, orain arte hanka bat barruan eta beste bat kanpoan jarrita egon bainaiz ere. Baina sari honek egin didan ekarpen handiena indarra ematea

«Ez dut gerran gertatutakoa jakin beharrik, gerra azkena dela jakiteko»

«Denek uste dute desagertutakoak hilda daudela, baina egon hor daude»

izan da, nobela idazteko indarra. Bestela koldarra izango nintzen, eta ziurrenik ez nuen nobela amaituko, ez behintzat ezarritako epe horretan. Idazten hasterakoa milaka zalantza sortzen dira, ondo edo gaizki ari ote zaren, estilo zabarregian ari ote zaren, non demontretan sartu zaren... Horregatik, kanpoko norbaitek zalantza guzti horiei erantzutea behar izaten da, eta sari hau irabazteak horretan lagundu dit.

Zeri buruz hitz egingo du zure nobela honek?

Nobelako protagonista desager-

J. TELLERIA

tutako bere aitona bila dabil. 36ko gerraren ostean Frantziara alde eginda desagertu zen aitona, eta familiak beti pentsatu izan du hil egin zela. Aitonaren figura oso mitifikatuta zeukaten familian. Baina haren arrastoari tiraka hastean, gauza bitxiak deskubritu ditu pertsonaiak. Honela, bizitzan izan dituen habeak kolokan jarriko dira, bereak eta baita bere familiarenak ere. Gauza berriak deskubritzearekin batera, erabakiak hartu beharko ditu, arreedo soegin, kontatu edo berantoz gorde. Eta hartzen duen edozein ondorio negatiboak erabakiak ekarriko dizki ziurrenik. Aitonaren mitoa betiko eraistea eta familiak egia jakiteko dituen eskubidea egongo dira jokoa.

Zer dela eta jo duzu 36ko gerrako garaletara?

Gerrek hozkia ematen badigute ere, gu haien ondorio gara. Guk aitona bat galdu genuen gerran, eta bestea ere hor nonbait ibiliko zen. Etxe guztietan dago horrelako kasuren bat. Gerra denona izan da. Kontu horiek, ordea, isildu egin dira askotan errepresioaren beldur, eta hori ez da ona, akats berdina behin eta berriz errepikatzen ditugulako. Hala ere, nik ez dut gerraz hitz egin nahi. Ez dut gerran gertatutakoa jakin beharrik, gerra azkena dela jakiteko. Niretzat garrantzitsua da desagertutako pertsona horrek ondoan uzten duen arrastoa da.

Zein da ba desagertuek uzten duten arrastoa?

Desagertuak mamuen antzekoak dira. Denek uste dute hilda daudela, baina egon hor daude, eta ondorengo bizitza baldintza-

tzen dute. Desagertuen oinordekoak beti misterio horretan harapatuta daude, pertsona horri ezin zaiolako agur esan, ezin delako etapa hori itxi. Pertsona bat hiltzean oso mingarria da, baina agur esan, dolua pasa eta etapa hori ixten da. Desagertuek ez dute aukera hori ematen. Horregatik, nobelako protagonistak aitonaaren arrastoa bilatzeko behar sentituko du, behingoz etapa hori itxi eta aurrera egin ahal izateko.

Pertsonaia eta istorioa erabat asmatutakoak dira edo norbaitengan oinarritu zara?

Desagertutako aitona baten istoriotik abiatuko naiz, beraz, bai, abiapuntua bada autobiografikoa. Hortik aurrerako guztia, ordea, guztia fikzioa edo asmatutakoa izango da. Errealtatearen antza izango du, baina antza besterik ez.

Irakurleak zer topatuko du nobela honetan?

Ildo nagusia istorioak markatuko du, baina horren atzean hausnarketa prozesu handi bat egongo da. Aitonaren bila dabilela, pertsonaiak hausnarketa mordo bat egin beharko du haren arrastoa jarraitzeko. Deskubritzen duen gauza bakoitza zentrifugatu, asimilatu eta aurrera egin beharko du. Beraz, gogoeta erabatekoa izango da nobela guztian zehar.

Nobela hau, literaturan egin dituzun aurreko bi lanengandik erabat desberdina dela esan daiteke. Nolatan ausartu zara proiektu honetan murgiltzera?

Desagertuaren figurari heltzeko gogoia nuen nik, eta hori kontatzeko burura etorri zitzaidan formularik onena nobela bat idaztea

izan zen. Hala iruditu zitzaidan behintzat honetan hasi nintzen. Besteak beste, horrenbeste urteren ostean egia borobila ez delako inoiz deskubritzen. Eta deskubrituko balitz ere, behar du fikziotik pixka bat hobeto ulertzeko.

Eroso sentitzen zara lan horretan?

Ez, baina horixe da onena. Eroso sentituz gero, akabo. Erosotasunak ez dauka ezer erronkatik, eta gainera, lana oso erraz egiten baduzu, ziurrenik emaitza ez da horren borobila izango. Deserosotasuna eta beldurra ezinbestekoak dira lan on bat egiteko. Gaizki egingo dudana beldur hori oso sortzailea da.

Eta kazetaritza edo literatura aurkeztzeko galdetuko banizu?

Zer da ba kazetaritza eta zer literatura? Nik ez dut kazetari senik, ez dut kazetaritza ikasi. Gehiago gustatzen zait sortzea, fikzioa. Horregatik, nik landu izan ditudan gaiak muga lauso horretan mugitu izan dira. Kazetaritzara dedikatu naiz euskaraz idatzi nahi nuelako, eta Argian lan egin, egunkari bat sortu...

Datorren urteko Durangoko Azokan aurkeztuko duzu zure lana. Bitartean, zertan ariko da Garbiñe Ubeda?

Gustatuko litzaidake nobelarekin bakarrik aritzea, baina hori ezinezkoa da. Argian eta beste mila saltsatan sartuta jarraitu beharko du nobela, baina ez zait batera inporta. Pozik egingo dut. Gainera, sari ekonomikoarekin bidaiatxoaren bat edo beste egingo dut seguruenik, nobelarako dokumentatzen.

◊tolosaldean@hitza.info